

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 12.10.2006
COM(2006)589 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
(ΑΤΥΠΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΣΤΟ ΛΑΗΤΙ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ, στις 20 Οκτωβρίου 2006)**

Μια θετικά διακαίμενη προς τις καινοτομίες και σύγχρονη Ευρώπη

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κόσμος έχει γίνει, σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα, έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον, δεδομένου ότι όλο και περισσότερες χώρες συμμετέχουν στην παγκοσμιοποιημένη αγορά. Στη σύνοδο του Hampton Court, τον περασμένο Οκτώβριο, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων αναγνώρισαν το γεγονός ότι για να επιτύχει η Ευρώπη στο πλαίσιο μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και να φθάσει τους ρυθμούς ανάπτυξης που απαιτούνται για τη διατήρηση του βιοτικού μας επιπέδου, θα πρέπει να αξιοποιήσει αποτελεσματικότερα τη δημιουργική της δύναμη και την ικανότητά της να μετατρέπει τη γνώση σε προϊόντα, υπηρεσίες και νέα επιχειρηματικά μοντέλα υψηλής ποιότητας, για τα οποία η ζήτηση στην παγκόσμια αγορά είναι μεγάλη. Η πρόοδος όσον αφορά την καινοτομία θα αποτελέσει βασικό στοιχείο για την επιτυχία της αναθεωρημένης στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Η Ευρώπη μπορεί να είναι υπερήφανη για την παράδοσή της να εφεύρει λύσεις που βελτιώνουν τη ζωή των ανθρώπων σε ολόκληρο τον κόσμο: από φάρμακα που σώζουν ζωές μέχρι προηγμένα συστήματα κινητών τηλεπικοινωνιών. Η καινοτομία είναι το κλειδί για την αντιμετώπιση των βασικών προκλήσεων που διαφαίνονται σήμερα, όπως είναι η αλλαγή του κλίματος, η αντίγνωση και πρόληψη ασθενειών, η κυκλοφοριακή συμφόρηση, η ανασφάλεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός.

Η Επιτροπή έχει ήδη υποβάλει ένα γενικό πλαίσιο που προορίζεται για την τόνωση της καινοτομίας στην Ευρώπη και ένα σχέδιο δράσης 10 σημείων¹ για την προώθηση της καινοτομίας που αποτέλεσε πρόσφατα το αντικείμενο συζήτησης στο πλαίσιο του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας. Το παρόν έγγραφο επικεντρώνεται σε περιορισμένο αριθμό συγκεκριμένων θεμάτων που έχουν ευρωπαϊκή διάσταση και τα οποία, εάν υποστηριχθούν με σθένος από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων, ενδέχεται να παράγουν ιδιαίτερα σημαντικά οφέλη (σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα).

II. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ;

Οι επιδόσεις της ΕΕ όσον αφορά την καινοτομία εξακολουθούν να είναι χαμηλότερες σε σχέση με εκείνες των βασικών ανταγωνιστών της, παρά το γεγονός ότι οι οικονομίες ορισμένων κρατών μελών είναι μεταξύ των πλέον καινοτόμων στον κόσμο. Η Κίνα και η Ινδία, που ανταγωνίζονται επί μακρόν στους παραδοσιακούς τομείς έντασης εργασίας, κάνουν τώρα ένα τεράστιο βήμα προς τα εμπρός στους τομείς της καινοτομίας και της τεχνολογίας. Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις τις μετατρέπουν, καθώς και άλλες αναδυόμενες οικονομίες, σε σημαντικούς ανταγωνιστές παγκοσμίως σε ένα ευρύ φάσμα τομέων έντονης ανάπτυξης. Πολλές αναδυόμενες οικονομίες υιοθετούν μια στρατηγική προσέγγιση έναντι της καινοτομίας, επενδύοντας μαζικά στις υψηλής τεχνολογίας υποδομές τους και παράγοντας μεγάλο αριθμό ταλαντούχων εργαζομένων με υψηλό επίπεδο κατάρτισης.

Η Ευρώπη και τα κράτη μέλη της διαθέτουν πολλά πλεονεκτήματα στον τομέα της καινοτομίας, πλήττονται όμως επίσης από ορισμένες παράδοξες καταστάσεις:

¹ "Κάνοντας τη γνώση πράξη: Μια στρατηγική καινοτομίας ευρείας βάσης για την ΕΕ", COM(2006)502 τελικό.

- Εφευρίσκουμε, συχνά όμως δεν μετατρέπουμε τις εφευρέσεις μας σε νέα προϊόντα, θέσεις απασχόλησης και διπλώματα ευρεσιτεχνίας.
- Υπάρχουν πολλές επιχειρήσεις μικρής κλίμακας, που είναι ιδιαίτερα καινοτόμες, δεν αναπτύσσονται όμως εύκολα σε μεγάλες επιχειρήσεις με παγκόσμια επιτυχία.
- Σε ορισμένους τομείς, όπως είναι οι τηλεπικοινωνίες, η εισαγωγή καινοτομιών (ΤΠΕ) έχει οδηγήσει σε σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας, σε άλλους όμως, όπως είναι οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες καθώς και το εμπόριο και διανομή, δεν συνέβη κάτι ανάλογο.

Υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που επιδρούν στην εισαγωγή καινοτομιών:

Κατ' αρχήν, η παροχή υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης είναι καθοριστική προκειμένου να προετοιμαστούν οι πολίτες μας να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης. Τελικά, εάν οι εταιρίες δεν μπορέσουν να βρουν στην Ευρώπη ικανό αριθμό εργαζομένων με τα κατάλληλα προσόντα, θα επιχειρήσουν να επενδύσουν εκτός Ευρώπης. Το επίπεδο κατάρτισης του μέσου ενήλικα στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σαφώς κατώτερο από εκείνο των ενηλίκων σε άλλες βιομηχανικές χώρες². Επίσης, οι επενδύσεις μας στην εκπαίδευση είναι σαφώς μικρότερες σε σχέση με τους ανταγωνιστές μας.

Κατά το παρελθόν, τα προσόντα που αποκτούσαν οι άνθρωποι παρέμεναν ισχυρά για δεκαετίες. Σήμερα, οι εργαζόμενοι οφείλουν να ενημερώνουν και να ανανεώνουν τα προσόντα τους, αλλά και πάλι, δεν καταβάλλουμε επαρκείς προσπάθειες για την προώθηση προγραμμάτων διαρκούς εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης.

Η ΕΕ, όπως και πολλές άλλες περιοχές του πλανήτη, θα αντιμετωπίσει σημαντικές δημογραφικές μεταβολές, δεδομένου ότι η γενεά της θεαματικής αύξησης των γεννήσεων (του « baby boom») γερνά πλέον. Μέχρι το 2030, ο πληθυσμός σε ηλικία εργασίας θα μειωθεί κατά 6,8%, γεγονός που θα επιδεινώσει το πρόβλημα της έλλειψης ειδικευμένου προσωπικού. Σε πολλά κράτη μέλη, υπάρχει ήδη έλλειψη προσωπικού υψηλής ειδίκευσης, ιδίως ερευνητών και διπλωματούχων σε τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας, που αποτελούν τα θεμέλια της τεχνολογικής προόδου.

Η δημογραφική μεταβολή θα έχει ευρύτερες επιπτώσεις για την Ευρώπη. Σε λιγότερο από είκοσι έτη, το ήμισυ περίπου του πληθυσμού της Ευρώπης θα είναι άνω των 50 ετών, ενώ σήμερα είναι μόλις ένας στους τρεις· ο αριθμός των νέων θα μειωθεί και θα επηρεάσει αναπόδραστα την ικανότητα της κοινωνίας για μεταρρύθμιση και καινοτομία.

Εντούτοις, η μεγαλύτερη ίσως πρόκληση που αντιμετωπίζουν τα εκπαιδευτικά συστήματά μας, είναι οργανωτικής υφής. Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ευρώπη παραμένει κατακερματισμένο· τα πανεπιστήμια δεν συνεργάζονται επαρκώς μεταξύ τους. Στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, πολλές επιτυχείς καινοτομίες έχουν προκύψει από την στενή συνεργασία μεταξύ του ακαδημαϊκού κόσμου και των επιχειρήσεων. Η Ευρώπη ξεκίνησε κάτι ανάλογο με αρκετή καθυστέρηση και ως εκ τούτου θα πρέπει να καλύψει σημαντική απόσταση.

² Για παράδειγμα, το 2005, μόλις το 22,8% του πληθυσμού της ΕΕ σε ηλικία εργασίας (25-64 ετών) είχε φθάσει σε επίπεδο ανώτερης εκπαίδευσης, ενώ στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 39% και 37%.

Ένα άλλο μειονέκτημα όσον αφορά την καινοτομία είναι ότι οι επενδύσεις της Ευρώπης στην E&A είναι σαφώς μικρότερες από εκείνες άλλων βιομηχανικών χωρών. Εάν υλοποιηθούν οι αναλήψεις υποχρεώσεων των κρατών μελών, οι δαπάνες της Ευρώπης για την E&A αναμένεται να φθάσουν μέχρι το 2010³ το 2,6% του ΑΕΠ, ενώ το σημερινό επίπεδό τους βρίσκεται στο 1,9%. Τούτο όμως προϋποθέτει σημαντικές προσπάθειες τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως για να καταστεί ελκυστικότερη η Ευρώπη για επενδύσεις στην E&A. Το έλλειμμα των επενδύσεων στην έρευνα στην Ευρώπη προκύπτει κυρίως από τις αισθητά μικρότερες επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα στην E&A, γεγονός που αντικατοπτρίζει τις λιγότερο ευνοϊκές βασικές προϋποθέσεις, καθώς και φόβους σχετικών με την αποδοτικότητα.

Τέλος, σε πολλούς τομείς, εξακολουθούν να υφίστανται εμπόδια που πλήττουν τον δυναμισμό της οικονομίας. Πολλές εταιρίες βρίσκονται αντιμέτωπες με εμπόδια πρόσβασης σε συγκεκριμένες αγορές, τη σπανιότητα κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου και εμπόδια στο ρυθμιστικό μας πλαίσιο ή γραφειοκρατία, που εμποδίζουν την καινοτομία και τη διάδοση ιδεών. Επιπλέον, οι πεπαλαιωμένες δομές και συνήθειες καθιστούν δυσχερέστερη την προσαρμογή στις ταχείες μεταβολές.

III. ΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΓΙΑ ΝΑ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΘΕΙ ΤΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Μολονότι η τεχνολογική καινοτομία είναι σημαντική, υπάρχουν τουλάχιστον ισάριθμες δυνατότητες για μη τεχνολογική καινοτομία, για παράδειγμα με αλλαγές στα επιχειρηματικά μοντέλα, αποτελεσματικότερο σχεδιασμό και αναδιοργάνωση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Ουσιαστικά οι οργανωτικές αλλαγές απαιτούνται συνήθως προκειμένου να αξιοποιηθούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα επιτεύγματα της τεχνολογικής προόδου.

Η λήψη μέτρων στους ακόλουθους τομείς θα μπορούσε να αυξήσει σημαντικά την ικανότητα καινοτομίας της Ευρώπης:

1) Εδραίωση του ηγετικού ρόλου της Ευρώπης στον τομέα των μελλοντικών στρατηγικών τεχνολογιών

Μέχρι σήμερα, η Ευρώπη εξακολουθεί να πλήττεται από κατακερματισμό περιορισμένων πόρων⁴. Οι ευρωπαϊκές πλατφόρμες τεχνολογίας («European Technology Platforms – ETP») αποτελούν εξαιρετικό μέσο για μεγαλύτερη συνεργασία και για την επίτευξη μιας κρίσιμης μάζας. Συγκεντρώνουν πολλούς δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς για τον καθορισμό και την υλοποίηση προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογίας σε μακροπρόθεσμη βάση. Εξετάζουν, σε πρώιμο στάδιο, τις συνθήκες-πλαίσια που θα επιτρέψουν την επιτυχή μεταφορά των αποτελεσμάτων της E&A στην αγορά. Οι δυνατότητες επιτυχίας θα ενισχυθούν σημαντικά με την σταθερή δέσμευση από μέρους των εθνικών και περιφερειακών δημοσίων αρχών να βοηθήσουν τις ευρωπαϊκές πλατφόρμες τεχνολογίας προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους.

Ορισμένες από τις πλατφόρμες αυτές έχουν φθάσει σε τέτοιο βαθμό ανάπτυξης που, για να μπορέσουν να επιτύχουν τους βασικούς στόχους τους, θα πρέπει πλέον να δημιουργήσουν

³ Όσον αφορά την E&A, ο γενικός στόχος της ΕΕ για το 2010 είναι 3% (εκ των οποίων το 2% από τον ιδιωτικό τομέα και το 1% από τον δημόσιο).

⁴ Στο διάγραμμα τάσεων της πολιτικής για την καινοτομία απαριθμούνται 1.340 προγράμματα στήριξης της καινοτομίας που εφαρμόζονται σε 28 χώρες.

ειδικές εταιρικές σχέσεις δημοσίου-ιδιωτικού τομέα - δηλαδή τη δημιουργία «Κοινών Πρωτοβουλιών στον Τομέα της Τεχνολογίας» (ΚΠΤ) – που θα οδηγήσουν, περισσότερο μακροπρόθεσμα, σε σημαντικότερες και σταθερότερες δεσμεύσεις για επενδύσεις στην έρευνα.

Ελπιδοφόροι τομείς στους οποίους σχεδιάζεται η ανάληψη ΚΠΤ είναι:

- Υδρογόνο και οι κυψέλες καυσίμου
- Νανοηλεκτρονική
- Καινοτόμα φάρμακα
- Ενσωματωμένα συστήματα πληροφορικής
- Αεροναυτική και εναέρια μεταφορές ("Clean Sky")
- Παγκόσμια παρακολούθηση του περιβάλλοντος και της ασφάλειας (GMES).

Η ευρωπαϊκή βιομηχανία είναι έτοιμη να επενδύσει σημαντικά ποσά στις εν λόγω πρωτοβουλίες υπό τον όρο ότι οι επενδύσεις της θα συνδυάζονται με χρηματοδότηση από την ΕΕ (μέσω του 7^{ου} προγράμματος - πλαισίου) και θα συμπληρώνονται από συνεισφορές μεμονωμένων κρατών μελών. Η δημιουργία φιλόδοξων εταιρικών σχέσεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα σε σταθερές βάσεις οικονομικής διαχείρισης και διακυβέρνησης είναι μια ευκαιρία που δεν έχουμε την πολυτέλεια να χάσουμε αν θέλουμε να καθιερωθεί ο ηγετικός ρόλος της Ευρώπης στις τεχνολογίες του μέλλοντος. Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας (EIT) θα μπορούσε να αξιοποιήσει τις πρωτοβουλίες στους εν λόγω τομείς καθώς και σε άλλους ελπιδοφόρους τομείς.

Η Επιτροπή θα συμπεριλάβει στην έκθεση προόδου της στρατηγικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση, την οποία αναμένεται να υποβάλει στα τέλη του τρέχοντος έτους, έναν οδικό χάρτη για την ταχεία εφαρμογή των ΚΠΤ που είναι σε φάση ωριμότητας.

2) Δημιουργία ισχυρότερων δεσμών μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων

Κατά το παρελθόν, τα πανεπιστήμια ανέπτυσαν νέες γνώσεις και, εφόσον οι γνώσεις αυτές έφθαναν σε ώριμο στάδιο, μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από επιχειρήσεις για εμπορικές εφαρμογές. Ιδιαίτερα σημαντικός όγκος γνώσεων παραμένει κλειδωμένος στα πανεπιστήμια, ενώ για την ανάπτυξη νέων γνώσεων λαμβάνονται ελάχιστα υπόψη οι ανάγκες των επιχειρήσεων. Το εν λόγω μοντέλο καινοτομίας είναι ξεπερασμένο. Σήμερα, η καινοτομία δημιουργείται στο πλαίσιο δικτύων γνώσης, τα οποία αξιοποιώντας από κοινού, αναπτύσσοντας και συσσωρεύοντας γνώσεις διευκολύνουν την ταχεία ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών με βάση νέες ιδέες.

Η συνεργασία αυτή μεταξύ πανεπιστημίων, μεγάλων και μικρών επιχειρήσεων, ινστιτούτων έρευνας και μεταφοράς γνώσεων, επενδυτών ή ακόμα και ενώσεων χρηστών και καταναλωτών υλοποιείται βέλτιστα στο πλαίσιο ομάδων – γεωγραφικά οριζόμενων περιοχών, που επιτρέπουν την άμεση αλληλεπίδραση μεταξύ των υφιστάμενων φορέων καθώς επίσης και την προσέλκυση νέων φορέων. Ουσιαστικά, υπάρχουν ισχυρά και όλο και περισσότερα αποδεικτικά στοιχεία ότι οι εταιρίες που συνεργάζονται στο πλαίσιο των εν λόγω ομάδων είναι μεταξύ των πλέον καινοτόμων στην Ευρώπη⁵. Η πολιτική της ομαδοποίησης έχει επομένως καταστεί σημαντική συνιστώσα των στρατηγικών των κρατών μελών για την καινοτομία και θα πρέπει να τύχουν περαιτέρω ενθάρρυνσης.

⁵ Βλ. Βαρόμετρο καινοτομίας («Innobarometer») 2006 – www.europa-innova.org

Τα κράτη μέλη και τα πανεπιστήμια μπορούν να λάβουν πολλά μέτρα – και ήδη λαμβάνουν – για να ενθαρρυνθεί η στενότερη συνεργασία. Σημαντικά οφέλη όμως μπορούν να προκύψουν εάν επιτύχουμε την αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση της γνώσης και των δυνατοτήτων που υπάρχουν σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πρόταση για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας (EIT) παρουσιάζει ένα καινοτόμο πρότυπο για τη στενή συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και του επιχειρηματικού κόσμου. Το EIT θα συμβάλλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικής βάσης των κρατών μελών, προωθώντας τη συμμετοχή οργανισμών εταιρών σε ολοκληρωμένες δραστηριότητες καινοτομίας, έρευνας και εκπαίδευσης στα υψηλότερα διεθνή επίπεδα. Το EIT θα συμβάλλει επίσης στη συγκέντρωση ευρωπαϊκών πόρων και κονδυλίων του ιδιωτικού τομέα για την έρευνα αιχμής, την προσέλκυση των ικανότερων ερευνητών από ολόκληρο τον κόσμο, στην τόνωση των ευρύτερων θετικών αποτελεσμάτων καινοτόμων ΜΜΕ, και με τον τρόπο αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει το σύμβολο της ικανότητας της Ευρώπης να συνεργάζεται και να καινοτομεί.

3) Βελτίωση των βασικών προϋποθέσεων

Η μετατροπή της γνώσης σε επιτυχείς εμπορικές εφαρμογές δεν είναι τυχαία. Ούτε επαρκεί μόνο η επένδυση στην E&A. Υπάρχουν ορισμένες γενικές καθώς και τομεακές βασικές προϋποθέσεις που, εφόσον πληρούνται, βελτιώνουν σημαντικά το περιβάλλον της καινοτομίας και της δυνατότητας επίτευξης εμπορικών πλεονεκτημάτων. Έχοντας θέσει κοινό στόχο για τις δαπάνες στον τομέα της E&A, η Ευρώπη πρέπει πλέον να επικεντρώσει τις προσπάθειές της έτσι ώστε να προκύψουν τα μεγαλύτερα δυνατά πλεονεκτήματα από τις εν λόγω επενδύσεις και προς το σκοπό αυτό πρέπει να δημιουργήσει τις κατάλληλες βασικές προϋποθέσεις.

Γενικό πλαίσιο προϋποθέσεων

Μια πραγματικά ολοκληρωμένη ενιαία αγορά

Προϋπόθεση για περισσότερη καινοτομία είναι ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός και η πλήρης λειτουργία της ενιαίας αγοράς που προσφέρει ένα επαρκώς ευρύ πεδίο για την ενίσχυση μεγάλων επιχειρήσεων και πολλών ΜΜΕ, προκειμένου να καταστούν ανταγωνιστικές σε παγκόσμια κλίμακα.

Χρηματοδότηση της καινοτομίας

Είναι προφανώς ζωτικής σημασίας να μπορούν εκείνοι που έχουν καλές ιδέες να χρηματοδοτηθούν για να θέσουν σε εφαρμογή τις ιδέες τους. Τούτο δεν ήταν ποτέ εύκολο, η χρηματοδότηση αρχικής φάσης όμως έχει καταστεί δυσχερέστερη κατά τα πρόσφατα έτη. Οι οργανισμοί επιχειρηματικών κεφαλαίων ενδιαφέρονται πλέον λιγότερο για επενδύσεις ιδιαίτερα μικρής κλίμακας. Τούτο οδήγησε σε αυτό που πολλοί ονομάζουν "κενό χρηματοδότησης". Ως εκ τούτου, πολλές ελπιδοφόρες ιδέες δεν υλοποιούνται. Επιπλέον, τεράστιος αριθμός μικρομεσαίων επιχειρήσεων με ταχεία ανάπτυξη αναγκάζονται να αναζητήσουν τα κεφάλαια που χρειάζονται σε άλλες περιοχές του κόσμου (στην Αμερική).

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις. Ορισμένα κράτη μέλη προσέφεραν φορολογικά κίνητρα στους ονομαζόμενους "επιχειρηματικούς αγγέλους" που είναι πρόθυμοι να επενδύσουν στο ξεκίνημα νέων επιχειρήσεων μικρής κλίμακας και υψηλού κινδύνου. Θα μπορούσε να ενθαρρύνεται η ανταλλαγή ορθών πρακτικών και να

διερευνώνται άλλες πτυχές δημόσιας πολιτικής που θα μπορούσαν ενδεχομένως να επιδράσουν στο πρόβλημα αυτό.

Μια πολιτική σε θέματα δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας για τον 21^ο αιώνα

Από την στιγμή που είναι ώριμη μια ιδέα, είναι σημαντικό να διασφαλίσει νομικά ο εμπνευστής της τα δικαιώματα χρησιμοποίησής της. Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (ΔΠΙ) αποτελούν κατά κανόνα το στοιχείο του ενεργητικού που συνδέεται με τις βασικές δραστηριότητες πολλών εταιρειών και η πηγή των ανταγωνιστικών τους πλεονεκτημάτων.

Μολονότι οι απόψεις ενδέχεται να διαφέρουν όσον αφορά την σύλληψη του αποτελεσματικότερου πλαισίου, οι περισσότεροι συμφωνούν με τη διαπίστωση ότι το ισχύον στην Ευρώπη καθεστώς δικαιωμάτων βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας δεν έχει επιτύχει να ακολουθήσει το ρυθμό της ταχείας ενοποίησης της (ενιαίας) αγοράς, της ταχείας τεχνολογικής εξέλιξης και των μεταβαλλόμενων επιχειρηματικών μεθόδων..

Η Ευρώπη χρειάζεται επειγόντως ένα σαφές και συνεκτικό νομικό πλαίσιο για την προστασία των ΔΠΙ, το οποίο θα είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες του 21^{ου} αιώνα και θα ενσωματώνει τις ακόλουθες αρχές :

- **υψηλή ποιότητα:** τα ΔΠΙ πρέπει να βασίζονται σε αυστηρά πρότυπα εξέτασης του βαθμού καινοτομίας και εφευρετικότητας. Ένα χαμηλής ποιότητας σύστημα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι πηγή νομικής αβεβαιότητας και διαφορών.
- **το προσιτό του κόστους:** οι οικονομικά προσιτές διαδικασίες για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, οι οποίες εξισορροπούν το κόστος με την ποιότητα και την ασφάλεια του δικαίου, αποτελούν προτεραιότητα, ιδίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- **σύγκλιση:** η κοινή ερμηνεία νόμων και ενιαίων δικαστικών διαδικασιών ενισχύει την ασφάλεια του δικαίου και μειώνει σημαντικά τις δαπάνες.
- **ισορροπία:** μεταξύ της αναγνώρισης αξιόλογων δημιουργιών και της διασφάλισης της ευχερούς διακίνησης ιδεών στη δυναμική ευρωπαϊκή κοινωνία των πληροφοριών.

Το σημαντικότερο βήμα είναι η θέσπιση ενός κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας με ικανοποιητική σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας. Στο μεταξύ, για την άρση ενός σημαντικού εμποδίου στην καινοτομία, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να καταστήσουν από κοινού αποτελεσματικότερο το υφιστάμενο σύστημα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, βελτιώνοντας τα μέσα επίλυσης διαφορών, με τη θέσπιση ενός κοινοτικού μέσου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πρέπει να επισημάνει ότι η άρση των εμποδίων στον τομέα αυτό αποτελεί υψηλή προτεραιότητα και να αναθέσει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή να προτείνουν λύσεις εντός προθεσμίας που θα μπορούσε να οριστεί. Πέραν τούτου, η Επιτροπή έχει ξεκινήσει μια ευρεία επανεξέταση της συνολικής πολιτικής για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και θα προτείνει, πριν από το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2007, συγκεκριμένα μέτρα για την κατάρτιση ενός σύγχρονου και προσιτού πλαισίου.

Ταχύτερη θέσπιση ανοικτών και διαλειτουργικών προτύπων

Εφόσον οι ιδέες οδηγούν σε εμπορικά προϊόντα, είναι σημαντικό να θεσπιστούν ευρωπαϊκά πρότυπα που θα εγγυώνται ότι ένα προϊόν μπορεί να διατεθεί στην αγορά και να εναρμονιστεί με άλλες εφαρμογές.

Τα πρότυπα μπορεί να είναι καθοριστικά για την επιτυχία ή την αποτυχία νέων τεχνολογιών. Χωρίς το ενιαίο πρότυπο GSM, που συμφωνήθηκε το 1987 και προκύπτει από E&A χρηματοδοτούμενη από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ευρώπη δεν θα είχε αποκτήσει ηγεμονικό ρόλο στον τομέα των κινητών επικοινωνιών.

Εντούτοις, για τις αγορές που εξελίσσονται ταχέως, όπως είναι τα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας, η διαδικασία καθορισμού προτύπων στην Ευρώπη έχει καταστεί ιδιαίτερα βραδεία, ενώ ολοένα και περισσότερα πρότυπα καθορίζονται εκτός Ευρώπης στο πλαίσιο φορέων ad hoc, στους οποίους οι ευρωπαϊκές εταιρείες έχουν περιορισμένη επιρροή. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, οι οργανισμοί τυποποίησης θέσπισαν νέες, λιγότερο τυπικές, μεθόδους εργασίας που παρέχουν τη δυνατότητα ταχύτερης επίτευξης συμφωνιών, αλλά οδήγησαν, όπως στην πρόσφατη περίπτωση των προτύπων κινητής τηλεόρασης, στον καθορισμό πολλαπλών και μη διαλειτουργικών προτύπων. Τούτο σημαίνει ότι δεν μπορεί να αναπτυχθεί ενιαία αγορά, με όλο το κόστος που συνεπάγεται τούτο για τους χρήστες και τους προμηθευτές συσκευών και υπηρεσιών.

Η κατάσταση αυτή είναι ανεπίτρεπτο να συνεχίζεται. Η Επιτροπή θα ζητήσει επειγόντως τη γνώμη της βιομηχανίας και θα υποβάλει προτάσεις που θα παράσχουν τη δυνατότητα να καθορίζονται τα πρότυπα με επαρκή ταχύτητα, έτσι ώστε να προσαρμόζονται στους ιδιαίτερα μικρούς κύκλους των καινοτομιών, διασφαλίζοντας παράλληλα την πλήρη διαλειτουργικότητα.

Ειδικοί όροι ανάλογα με τον τομέα

Παρά το γεγονός ότι η βελτίωση των γενικών προϋποθέσεων θα βοηθήσει όλες τις επιχειρήσεις να καινοτομήσουν, η επιτυχία σε παγκόσμια κλίμακα εξαρτάται επίσης από τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών σε συγκεκριμένους τομείς.

Η σημερινή τάση που χαρακτηρίζεται από μια στροφή προς την ασύρματη τεχνολογία θα συνεχιστεί. Χωρίς μια αληθινά κοινή ευρωπαϊκή προσέγγιση για τη διαχείριση του φάσματος, η ανάπτυξη των εν λόγω τεχνολογιών θα επιβραδυνθεί. Όσον αφορά τα ανανεώσιμα καύσιμα, μια άλλη ελπιδοφόρα τεχνολογία, θα απαιτηθεί η εξεύρεση λύσεων για την επίλυση των προβλημάτων σε επίπεδο υποδομής και διανομής. Πρόκειται για παραδείγματα περιπτώσεων στις οποίες οι ορθές αποφάσεις κρατικής πολιτικής δύνανται να δώσουν προβάδισμα στην ευρωπαϊκή βιομηχανία.

Σε άλλους τομείς, όπως είναι η αποδοτικότητα των χρησιμοποιούμενων πόρων και η οικολογική καινοτομία, ο ρόλος των κυβερνήσεων είναι να διασφαλίζουν τη νομική προβλεψιμότητα έτσι ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να προγραμματίζουν τις επενδύσεις τους. Μπορούν να δώσουν το παράδειγμα φροντίζοντας ώστε τα δημόσια κτίρια να πληρούν τα πλέον αυστηρά πρότυπα. Αντί να αγοράζουν τυποποιημένα και άμεσα διαθέσιμα προϊόντα, μπορούν να χρησιμοποιούν τους σημαντικούς προϋπολογισμούς που διαθέτουν για προμήθειες απαιτώντας καινοτόμες λύσεις. Κατά τον τρόπο αυτό, μπορούν να δημιουργήσουν την απαραίτητη ζήτηση για την παραγωγή, για παράδειγμα, περισσότερων οχημάτων με χαμηλή κατανάλωση ενέργειας ή την ανάπτυξη υπερσύγχρονων εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων.

Σε τομείς όπως η υγεία και η εκπαίδευση, στους οποίους η κυβέρνηση είναι η ίδια ο σημαντικότερος παράγοντας, υπάρχουν πολλές δυνατότητες χρησιμοποίησης κονδυλίων και οργανωτικών αρμοδιοτήτων της για την προώθηση καινοτόμων εφαρμογών που βελτιώνουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Γενικότερα, οι

κυβερνήσεις δύνανται να επηρεάζουν θετικά την καινοτομία, εκσυγχρονίζοντας τις δημόσιες διοικήσεις τους, ιδίως κάνοντας χρήση των εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας της για την προώθηση της εμφάνισης δυναμικών αγορών, η Επιτροπή θα πραγματοποιήσει αναλύσεις ανά τομέα – με τη βοήθεια εξωτερικών εμπειρογνομόνων – σε τομείς που ενδέχεται να δημιουργηθεί ζήτηση για νέα, καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες. Η ανάλυση αυτή θα παράσχει τη δυνατότητα να εντοπιστούν τα εμπόδια που θα πρέπει να αρθούν και θα εξετάσει επίσης τον τρόπο με τον οποίο θα γίνει βέλτιστη χρησιμοποίηση των μέσων δημόσιας πολιτικής, έτσι ώστε οι ελπιδοφόρες εφαρμογές, τόσο σε τομείς αιχμής όσο και σε περισσότερο παραδοσιακούς τομείς, να μπορούν να διατίθενται στην αγορά και να εξελίσσονται σε επιτυχημένα προϊόντα σε παγκόσμια κλίμακα.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η προώθηση της καινοτομίας μπορεί να εξεταστεί από διαφορετικές γωνίες. Η επιτυχής σε ορισμένες χώρες και περιφέρειες δημιουργία ενός αληθινά ευνοϊκού περιβάλλοντος για την καινοτομία οφείλεται κατά μέγα μέρος σε συνειδητή πολιτική απόφαση να υιοθετηθεί μια στρατηγική προσέγγιση της καινοτομίας, επικεντρώνοντας την πολιτική σε ένα βασικό σύνολο συνθηκών πλαισίου και διασφαλίζοντας την παρακολούθηση της υλοποίησης στο υψηλότερο πολιτικό επίπεδο.

Η άτυπη σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Lahti παρέχει στους ηγέτες της Ευρώπης την ευκαιρία να δώσουν σαφείς προσανατολισμούς σε συγκεκριμένους τομείς όπου μπορεί να τονωθεί η καινοτομία στην Ευρώπη, συμβάλλοντας κατά τον τρόπο αυτό στην επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί με την ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Δεν απαιτείται η δημιουργία νέων δομών. Η διασφάλιση της ταχείας προόδου όσον αφορά τα εν λόγω μέτρα πρέπει να αποτελέσει το αντικείμενο παρακολούθησης στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβόνας, κατά τις προσεχείς εαρινές συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.